

Ametiühisusline kuukiri

Ilmub 1 kord kuus.

Toimetuse aadress: Tallinn, Lembitu nr. 4, krt. 4. — Talitus S. Brokusmägi 4.

Nr. 5/6 (38/39)

29. märtsil 1926.

IV. aastakäik

[Eesti tööliste töö- ja palgaolud.

Et palgatiifimiseks töölistele walusam tänapäewa küsimus on, toome terwelt ära töölistwanemate koosoleku kirja ses küsimuses Ams-terdami Rahwuswahelisele Ametiühijuste Liidule.

Tööliste wiimane üldine palgade normeerimine oli 1921. a. Nimeist pandi maksma palgatariffid Wab. Wal. määrusega 4. märtsil 1921. a. riiklistes ettevõtetes ja mõni kuu hiljem wabrikantide ühijuse otsusega eraettevõtetes. Need normid maksawad weel praegu ja kõrwalekaldumisi on ainult mõnes ühtsus ettevõttes.

Wabrikantide ühijuse normid, mis Tallinnas maksawad, on järgmised: Eesti markades: Põhipalk 8 tunnise tööpäewa eest:

	I kateg.	II kateg.	III kateg.
I rühm	69,52	67,36	64,48
II „	61,76	60,16	57,84
III „	56,48	54,08	51,68
IV „	50,40	48,00	45,60
naised-mustatööliised		39,84	
õpilased		22,16	

Tükitöö hinnad tulewad nii määrata, et tööline keskmise töowiljakuse juures 30% päewas enam teenib. Tükitöö on sunduslik igal pool, kus tööolud seda lubawad, kus tükitööd teha võimata, maksetakse 30% põhipalgast päewapalgale lisaks.

Perefonnaaliigetele maksetakse lisatasu naise kohta 25 m. päewas, lapse kohta 15 m., kolmanda liikmega abiraha lõpetades.

Kui ühes perekonnas mitmed liikmed tööl on, jääb perekonna-abiraha maksmata.

Wiitib tööline tööl ööpäewa kohta vähem kui 4 tundi, ei saa ta perekonna-abiraha, kui ta on tööl 4 tundi, saab poole abirahast ja üle 4 tunni, saab kogu abiraha.

Juhtumisel, kui wabr. wal. töölistele kor-terit, walgustust, sauna, aiamaad ja muid elutarwidusi ning mõnusi annab, tulewad nad ümbruskonna hindade ja oma wäärtuse järele ära hinnata ja päewapalk selle wõrra wähenbada.

Esimesse rühma kuuluwad tööliised, kes on omas ametis täiesti wälja õppinud ja töötawad iseseiswalt ja joonistuse järele, teise rühma — tööliised, kes töötawad masinate peal ja mujal, aga kelle töö mitte iseäraliselt ametieriosfust ja wastutust ei nõua ja üldse tööliised, kes töötawad teiste juhatusel all, kolmandasse rühma tööliised ilma kindla ametita kui ka teised, kes töötawad mõnesuguste masinate peal, kus töö mitte kuigi palju õppi-mist ei nõua.

Need palgad ei olnud mitte kõrged 1921. a. kohta ja wõimalbasid ainult waewast ja wiletsat äraelamist. Wahepeal on aga marga kurs langenud ja elufallidus tõusnud, nimeist 1922. a. eluhoidu E. markades 100 wõttes, olid eluhoiu kulud E. markades jaanuari 1926. a. 142,5. Seega on elufallidus ligi poole wõrra tõusnud, palgamäär aga endiseks jäänud.

Nagu juba eelpool toodud wabrikantide ühijuse otsusest näha, tehti tükitöö igal pool, kus see wähegi wõimalik, sunduslikeks. Tükitöö hinnad aga normeeriti nii, et nad 8 tunnise tööpäewa juures ainult 30% põhipalgast suuremad wõisid olla. Kus tööliised hädast aetud endid äärmiselt pingutasid, et maksma tükitöö hindamise juures enam teenida, seal alandati warsti üldiselt tükitöö hindu ja sunniti seega tööliisi sama wäitese palgaga äärmiselt pingutusi tegema. Et kaswawa elufalliduse juures töölistel nende paljadega iga elamiswõimalus puudus, siis hakkasid tööliised suurel määral ületunde te-

gema ja peale tehase töö veel kõrvaltööd otsima. Samuti rakendati kõik vähegi tööd suutvad teha perekonnaliikmed, eeskätt naine, siis lapsed ja wanad kõik tööle, nii et juba 1922. a. rahwalugemise andmetel töölisperekonnas iga töötava liikme kohta keskmiselt ainult umbes $\frac{1}{2}$ mittetöötawat liiget tuli. Misjulgune häda, wiletsus, alatoitus ja kehafatte puudus suuremates, lasterikastes perekondades walitseb, on otse kirjeldamatu.

Ületundide eest maksetakse suuremas osas tehastes 50% põhipalgast juurde, kuid igal pool seda ei ole. Nii on ehitustöödel üldine nähtus, et seal ületundide eest lisatasu ei makseta.

Tükitöö ja ületundide tasu juurde arwates on kesmine tunni tasu tööstuses järgmine (meistrite teenistus on töölise teenistuse juurde arwatud):

murrud ja kaewandused	24,9 E. marka
sawi- ja klaasitööstus	26,5 " "
metallitööstus, masin. instr.	
ja apar. walm.	33,7 " "
keemiatööstus	19,3 " "
elektri ja gaasijaamad	26,9 " "
tekstiilitööstus	17,6 " "
puutööstus	22,2 " "
nahatööstus	42,1 " "
paberitööstus	26,3 " "
toiduainete	27,5 " "
joofide ja maitseain. tööstus	22,8 " "
kehafatte tööstus	36,2 " "
ehitustööstus	32,9 " "
trükitööstus	42,5 " "
pesukojad	18,8 " "

Rokku 24,5 E. marka

Novembrist 1924 a. alates võrdleb Genfi tööbüroo töölise teenistust rahwuswahelises ulatuses. Rahjuts ei ole aga võrdluse alus täiesti ühtlane, nimelt on tähtsamaks puuduseks see asjaolu, et peale Cesti ja Daani annawad kõik riigid andmeid keskmiste palganormide järele, millest tegelik teenistus peaaegu alati suurem on. Tallinn ja Kopenhagen annawad aga andmeid tegeliku teenistuse järele.

„Revue International de Travail“s avaldatud andmetel wõttes Londoni töölise palga ostujõudu 100, on Cesti töölise tööpalgast ostujõud 37, seega natuke üle ühe kolmandiku Inglise töölise normipalga ostujõust. Siin juures peab silmas pidama, et Londoni kohta

on ülesantud palganorm ja Cesti kohta tõeline palk (tähendab on arwesse wõetud nii tükitöös kui ületunni tööd, preemiad, perekonna-abirahad jne.). Tõeliselt on seega reaalpalk Cesti töölisel veel vähem.

Nendele äärmiselt wiletsatele palgaoludele seltsiwad sama wiletsad tööttingimused. Kollektiivlepingud ei maksa mujal kui trükitööstuses.

8-tuniline tööpäew pandi maksma Ajutise walitsuse määrusega 16. nov. 1918. a. Rahjuts jäi see ainult paberile. Kui 1925. a. lõpu poole Genfi 8-tunnilise tööpäewa konwentšiooni ratifitseerimine päewakorral oli, tõendabid kõik fodorandised erakonnad, kes ligi $\frac{1}{4}$ meie riigikogu koosseisust moodustawad, et tööpäewa tulewat pikendada. Meil olewat wananenud sissejeaded ja vähe kapitali, seda tuleb töölisel näljapalkade ja pika tööpäewaga taja teha. Muidu ei suutwat meie tööstus wäljamaa tööstusega wõistelda. Ja konwentšioon maetigi komisjoni. Tegelikult on vähe ettewõtteid, kus 8 tunni tööpäew maksew on. Suuremas osas tehakse piiramata arwul ületunde ning halwad palgaolud teewad töölised loiuks selle pahe wastu wõitlemisel. Ehitustöödel on koguni normiks saanud 10 tunnine tööpäew ja on muidki tööharusid, kus ületundide eest lisatasu ei makseta.

Suurepühkust ei ole üldse olemas. Palga wäljamaksmine on äärmiselt korratu. Eriti aga ehitustöödel.

Töökomisjariaadi andmetel oli 1924. a. kõigist konfliktidest 61,4% korratu palgamaksmise tagajärjel. Samuti on kõikidest 1924. a. ärareetud streikidest 53,3% sellepärast, et palka mitte õigel ajal makstud ei ole ja ainult 26,6% palgakõrgendamise nõudmise toetamiseks, mis ka suuremalt osalt töölise kaotusega lõppesid.

Peapõhjuseks streikide nurjaminekus on organisatsioonide puudus, wäikesed palgad, mis isegi organisatsioonis liikmesolemise raskets teeb, streigi fondi täieline puudumine ja suur tööpõudus.

Rahjuts ei ole meil tööpõuduse kohta kindlaid andmeid. Tööstuse registreerimine on wäga puudulik, sest tööstuses on registreerimine wabatahtlik, sellep. ei ole ka töötajate arw täpne. Tööstuse andmetel oli üle riigi 1924. a. 20.195 töötat tööstuses ja kaubanduses tegewat töölisi, 70.018 tööstuses ja kaubanduses tegewate töölise koguarwu

kohta. Ja 1925. a. 31.180 töötä sama liiki töölisi sama fogu tööstuse töölisi üldarwu kohta. Seega 1924. a. oli töötä 28,8% ja 1925. a. 44,5% fogu tööstuses ja kaubanduses töölisi arwust.

Meie tehaste terwishoidline seisuford on samuti äärmiselt wilets. Ruumid ei ole ühtlajelt soojad, mõned ruumid äärmiselt külmad, teised kuumad, seal sama tõmbetuul, niiskus jne. Tolmu ning muid kahjulikke ollusi ärähoidwaid ja isegi õhupuhastusabindusi ei ole. Samuti töönnetusi ärähoidwaid sissejateid. Ehk kus need sissejateid olemas, siis ei lasta neil töötada, et kulusid ära hoida ja kofkuhoidu saawutada. Peale selle on paljudes tehastes ümberkäimine töölisestega toores ja wäljakutsuw.

Kahjuks on meie haigekasjade korraldus jarnane, et ta ka siin tõelisku pilti seisufordast ei anna. Nimelt oli wiimase ajani arstiabi andmine töölisestele wabrikandi käes. Selle tagajärjel said registreeritud ja anti arstiabi ainult neile töölisestele, kelle haigus oli ühendatud ajutise wõi alalise töödime kaotusega. Kergemad haigused jäid seega täiesti registreerimata. Peale selle annawad mõned haigekasjad kohe 1. haiguspäewast arstiabi, teised aga 2., 3. koguni 4. päewast alates, mis ka haigete arwu ja arstiabi andmise aja peale mõju awaldab.

Töödime kaotusega haigusjuhtumisi oli kõigi kasaliigete kohta 1923. a. — 36,4 haigusjuhtumist iga saja liime kohta. Wõrdluseks wõiks siin tuua raudteed, kus kõik haigusjuhtumised registreeritakse ja kus 1923. a. oli iga 100 töölise kohta — 245,3 haigusjuhtumist. Erinemist töötõingimuste poolest oleks raske märkida, mõnes asjas on raudteel paremadki töötõingimused, kui teistes tehastes — erinemine on ainult haiguste registreerimises.

Haigekasjade andmete järele on hingamisorganide ja seedimisorganide haigused meil domineeriwad, mis on tingitud külmataimiseft, pahast õhust töökodades ja halvast toitmiseft.

Et meil haigekasjad ainult 6 kuu kestel toetust annawad ja kui haigus kauem kestab, siis töölina täiesti saatuse hooleks jäetud on, on wõimata haiguse kestust ja täielisku töödime kaotust haigekasjade andmetel jälgida.

Üldse aga satub haige wõi wana tööline wäljapääsemata seisuforda. Gestis puudub kinnitus inwaliidsuse ja wanaduse puhul. Ei

ole harwad juhtumised, kus wanad wõi töödime kaotanud töölised lõpetawad oma elu enesetapmisega, sest et mingiugust elamiswõimalust neil enam ei ole. Minult riigiettemõtete kohta wõeti riigifogus hiljuti wastu pensjoni seadus wanaduse ja inwaliidsuse kohta. Selle seaduse järele saawad aga töölised nii wäikeft pensjoni, et wanade ja haigete hulgas wähe pensjoni peale mineku soowijaid leidub.

Töönnetuste wastu kindlustatud on tööstusettewõtte töölised, põllutöölised, ning riiklistes asutustes ja ettemõtetes töötawad töölised.

Kinnitatute üldarwu on alates 1922. a. järjeft kaswanud. Nii oli töölisi kinnitatud:

1922. a. — 23,224 töölisi, 1923. a. — 30,688 töölisi, 1924. a. — 33,064 töölisi.

Töönnetusi oli üldse 1000 kindlustatu kohta 1923. a. 132,1. Seal juures on töölisi arwu, kes jäädawalt töödime kaotanud, õige suur, wõrreldes teiste maadega. Nimelt iga 1000 kindlustatu kohta oli 1923. a. — 5,1 täie töödime kaotamise juhtumist.

Nagu eelpool tähendatud, ei taha meie ettemõtjad palkasid selle ettekäände all tõsta ja 8 tunnist tööpäewa maksma panna, et meil tööwiljakus wäike olewat. Nad ei salga aga isegi, et tööwiljakus meil ennesõjaaegsete wananenud sissejate, katkiste ja puudulikkude tööriistade, puuduliku materjaali ja halwa töökorralduse tagajärg on. Meil tuleb ette tööstusi, kus ametnikkude personaal nii suur on, et iga 2 töölise kohta üks ametnik tuleb. Seal juures aga on töökorraldus nii halb, et harilik nähtus on, et walmistatud masina osajid mitu korda ümber tehakse ja ka walmistööd ümber tehakse, sest et ta ettenähtud otstarbele wõi mõõdule ei wasta. Hoolimata sellest, on tööwiljakus ennesõjaaegsega wõrreldes tuntawalt tõusnud.

Suureks raskuseks on meie töölisestele ka endised Wene walgete sõjawäe riismed, kes Ranseni passiga meil asuwad.

Need on enamasti endised õhwitserid, kindralid, sõjawäeametnikud, nende abikaasjad, õed ja tütreid. Nendel on soojad suhted wabriku walitsusega, neid asetatakse parematele kohtadele ja töö peawad muidugi teised töölised ära tegema. Streigi korjadel kujundawad nad aga streigimurdjate kaadri. Wiimasel ajal, kus Wenemaaga ja ka Gestis spekulierimise wõimalused majanduskriisi tõttu

wäiksemaks on jäänud, on eriti märgata tendentsi Wene walgeid spekulante wabrikutesse paigutada, lahti lastes wilunud ja tehases fauem teeninud töölisi.

Palga olud ei wastanud eluhoiule juba nende normeerimise aegu, s. o. 1921. a. Sellepärast algas palga kõrgenduse nõudmine warsti peale palga normeerimist. Tol ajal oli töölistel hulk ametiühisusi, mis palganõudmist toetasid. Peale protestmittingute, märgukirjade walitjusele, korraldati terwerida streike, mis aga kõik nõrga tööliste organisceerimise ja streigi fondi puudumise tõttu tagajärjetaks jäid. 1924. ja 1925. aastatel juluti üle maa ligi 300 ametiühisust. Walitus tarwitas siin ettekäändeks seda asjaolu, et suurem osa ametiühisusi kolmanda internatsionaaliga ühines. Üldiselt hakkas peale 1. detsembri mäsu tööliste tagatufamise laine, töökaitse seadusandlus muutus tööliswaeulikufuks, ja seadused, mis wiimasel ajal riigifogus päewafortras olid, kufjusid ainult tööliswaeulisi demonstratsioone riigifogu kõnetoolilt efile. 1925. a. algul algatasid Tallinna tööliste wanemate nõukogud jälle palga

tõstmise küsimuse. Wanemate nõukogude koosolek töötas wälja palgaalamäär, alufes wõttes 3-liikmelise perekonna elamisratsiooni. See palgaalamäär määrati kindlaks 10.500 marga peale kuus, mis teeb wälja 420 m. päewas ja 52,5 m. tunnis.

Segakomisjonis, mis tööhoolekande ministeeriumi wahetalitusel kokku kufjuti, tunnistasid ka wabrikantide efitajad, et palgatõstmine tarwik on ja üldine komisjoni arwamine oli, et tööliste poolt efitatud palgaalamäär wastab elufallidusele, kuid siiski keeldusid wabrikandid kategooriliselt palga kõrgendamast. Peale selle efitas walitus palgaalamäär seaduse riigifogule. Selle seaduse läbiwiimiseks ei ole aga töölistel lootust, sest töölisefitajad, kes seda seadust toetawad, on riigifogus ainult ¼ riigifogu üldarwust. Sellepärast arwawad töölised, et neil ainult wõitluse teel wõimalik on oma seisuforda parandada ja sellep. ongi tööliste wabr. wanemate koosolekul kawatus efineda töölistele üleskufjega, ajutada ja astuda ametiühisustesse, et ühijel jõul uuesti palgawõitlust alustada.

Tallinna tööliste wanemate nõukogude üldkoosoleku teadaanne kõigile Eesti töölistele.

Ligi wiis aastat on mööda, kui maksma pandi palgatariff, mille alusel tööstusettewõtetes töölistele palga praegugi maksetakse. Juba siis olid need palgad elamiseks liig madalad. Wahepeal on aga elufallidus tuntawalt tõusnud ja tööliste seisuford on muutunud wäljakannatamatuks. Nälg, külm, haigused häwitawad jõu ja elumaha töölisperekondades, alatoitlusest weretud ja näljast ning külmast kaswus kängujäänud lapsed liiguwad kui warjud surmariigis. Madalad palgad ei jätku kuidagi enam hinge sees hoidmiseks, kehafatte uuendamiseft ei saa üldse enam juttu olla. Ka tüki- ja ületunnitööd ei paranda seisuforda. Ühes kõigi lisatufude, tükitöö- ja ületundide tafudega teenib tööline keskmiselt 5.000 mf. ümber kuus, mis wälja teeb waevalt pool 3-liikmelise perekonna elatissalammäärast. Kuid suur hulk perekonnaga töölisi teenib ifegi alla selle näljapalga, nimelt 100—150 mf. päewas! Nais-töölised foguni 60 ja 70 mf. päewas.

Need palgad ei wõimalda töölistele elamist.

Kui töölised pifalduft näljafurma furra ei taha, on nad sunnitud teid otfima oma seisuforda parandamiseks.

Tööliste palganõudmise teostamiseks astus siis ka uuesti kokku Tallinna tööliste wanemate üldkoosolek 19. mail 1925 aastal. Koosolek otfustas wälja töötada elatissalammäär ja palgatariffi ning nõuda, et tööhoolekandeministeeriumi algatusel kokku kufjutaks tööliste ja tööandjate waheline palgatariffi komisjon. Kui palgatariffi komisjonis kofkulepet ei jaawutata tööliste ja tööandjate wahel, siis nõuda, et palgaalamäär ille riigi seadusandlisel teel maksma pandaks. Peale selle nõudis koosolek, et walitus tõfiseid samme astuks elufalliduse wastu wõitlemiseks, et efinese järgu tarbe- ja toiduainete kohta makswad tollid kaotataks, et üürinorme ei kõrgendataks ning et tööpuuduse wastu kinnitamise seadus kiires forras maksma pandaks.

Tallinna tööliswanemate üldkoosolekul 25. mail 1925 a. walitud palgakomisjon töötas

wälja elatissalammäär ja sellele wastawa palgatarriifi, mis ka järgmisel üldkoosolekul kinnitati. Elatissalammääraks wõeti see toidu- ja torbeainete hulk, mis ametiühisuste kehtnõukogu poolt 1919 a. wälja töötatud ja mis sisaldas 2060 kalooriat, seal juures tootluskaulif oja 1854 kalooriat. Kehtmise raskusega töö tarwitab aga uurijate andmetel 3.300—3.800 kalooriat, ka töö-koolekandeministeerium, asudes 1919 a. palgatarriifi wäljatöötamisele, wõttis aluseks 3.087 kalooriat. Kehtsewäe toidunorm on ka 3.800 kal. Nagu neist andmetest näha, on tööliste oma normi enam kui ühe kolmandiku wõrra wähenanud.

Sindadeks wõeti 1924. ja 1925. aasta esimese wiie kuu kehtmine hind.

3-liikmelise perekonna jõögiks on kuu kohta seega wõetud 4.845 mk. 20 p.; korteri, kütte, walgustuse kuludeks 1.380 mk.; riiete, pesu, jalanõude kuludeks 3.332 mk. 14 p.; jauna, kooli, kirjanduse, toidunõude jne. kuludeks 1.169 mk. 99 p. — Kokku teeks seega tööliste palgaalammäär kuus 10.727 marka 33 penni.

Selle elatissalammäärale wastawalt on ka wälja töötatud palgatarriif, mis tuleks maksma panna. See on kutsetöölistel järgmine päewas:

	I kateg.	II kateg.	III kateg.
I rühm	664,95	645,28	625,22
II "	605,96	586,30	566,63
III "	546,97	527,21	507,65
IV "	487,98	468,32	448,66

Tihttöölisel 429 mk. 09,2 p. päewas ja õpilasel 224 mk. 33 p. päewas.

2. juulil käis Tall. tööliste wanemate nõukogu üldkoosoleku eitus töö-koolekandeministri juures, et algatada palgatarriifi komisjoni tegevust ja esimene palgatarriifi komisjoni koosolek määrati 23. juuliks 1925 a.

Et tööliste poolt esitatud elatissmiinimum ei ole liialdatud,

olid sunnitud tunnustama ka töösturite esitajad ja lubasid ettekanne teha wabrikantide ühisusele. Peale selle lubati teatada, kas läbi-rääkimisi jätkata, wõi mitte. Töösturid aga andsid paari päewa pärast

aitawa wastuse.

Ei tösta palka — ja sest on küllalt, nälgida aga edasi. Töösturite seisukoht on selge. Töölistel puuduvad ametiühisused, tööliised on nälja, tükitöö ja ületundidega nii kurnatud, et nad wõidelda ei jõua, tööpuudus hoiab veel näljafemaid seltsimehi wabriku wärawas tagawaraks, kes wõitluse korral streigimurdjatena asemel astuks. Peale nende abiliste on töös-

turitel ka weel wõimuabinõud kätutada. Ja sellepärast olgugi, et ja näljapalka saad, nälgida edasi, et tööstur head kasu jaoks! Tööstur ei mõtlegi sulle palka juurde lisada.

Meil on aga demokraatline ford maksu, kus iga kodaniku elul omaette wäärtus peaks olema. Wõhiseaduse § 25 järgi peab Eesti majandusliku elu korraldamine wastama digluse põhimõttele, mille sihiks on inimwäärilise ülespidamise kindlustamine sellekohaste seaduste läbi. Sellele põhimõttele tugenedes esitasid Tallinna tööliste wanemad 29. septembril läinud aastal Eesti Wabariigi Riigivanemale märgukirja tööliste äärmiselt raskete palgaolude kohta.

Ühel ajal korraldati koosolekuid pea kõigis Tallinna tehastes, kus tööliised üksmeelselt palgaalammäärana nõudmist teatasid.

Wabariigi walitjusele esitatud märgukirja peale kutsuti kokku teine palgatarriifi komisjoni koosolek 25. novembril läinud aastal, kust ka walitjuse esitaja oja wõttis. Sel koosolekul wõeti

töölise poolt esitatud palgaalammäär häälteenamusega vastu,

mille järele töösturite esitaja teatas, et wabrikandid seda palgatarriifi komisjoni ei tunista ja palka ei kõrgenda.

Siis otustas komisjon esitada riigikogule

palgaalammäär seadusandlifel teel maksmapanemiseks.

Warsti peale seda kutsutati riigikogu poolt endine walitus ja uus walitus härra riigivanema J. Teemanti juhtimisel asus asemele. Tallinna tööliste wanemate nõukogu üldkoosolekul tuli palgafõrgendamise küsimust

uuesti otjast peale alata.

Tallinna tööliste wanemate nõukogu üldkoosolek 9. jaanuaril j. a. otustas sellepärast:

- 1) palgawõitlust wifalt jätkata,
- 2) jääda nõudmise juurde, et seadusandlifel ja walituswõimu kaasabil tööliste palgaolusid parandataks,
- 3) palgawõitluse ümber peab Eesti tööliisklass terwelt koonduma,
- 4) tööstusettewõtetes ära pidada tööliste üldkoosolekud, kus selgitataks töötingimisi ja palgatusimusi,

5) esineda nõudmisega, et palgaküsimuse arutamiseks töölise ja töösturite vaheline komisjon töö-hoolekandeministeeriumi algatusel kokku kutsutaks,

6) esitajate kaudu riigivanema poole pöörataks palgaküsimuses.

Riigivanema juures käsid wanemad 2 korda.

Mis ütles riigivanem?

Walitus wõiwat käsitada ainult riigiettevõtete töötavate töölise palkasid, eracttemõtjate peale ei saawat walitus mõju avaldada — seft need olewat wäljamaalased. Riigivanem saatis lähema jelgituse saamiseks kaubandus-tööstusministri juurde.

Mis ütles härra kaubandus-tööstusminister G. Webermann?

Härra G. Webermann ütles,

et parem on nälga kannatada ja töötada. Kui ilma töötada nälga surra,

seft meie tööstus ei suutwat suuremaid palkasid maksta.

Töölised aga arwasid, et parem on otsekohene, kui pikaldane surm. Meie tööstus saab aga huuri riiklisi joodustusi, riigilaenusid, riigitehnikusi, hoiab oma ainete hindu kõrgel kõrgete jelsjewe tollide tõttu ning saab odawat materjali kõrgete wäljameo tollide läbi. Neid summe makstab meie rahwas ja kaudsete makstudena meie rahwa waesem kiht.

Sealjuures ei taha see tööstus aga töö eest wäärilist palka maksta. Ja walitus ei julgeta wastu midagi ette wõtta — olewat eesotjas wäljamaalased.

Toetusi saades ei ole nad wäljamaalased — siis on see omamaa tööstus, aga kohustusi kandes on nad wäljamaalased ja wõiwad omale töölise wäljapalkade arwel ülemääraseid kasusid kokku ajada.

Tallinna töölise wanemate nõukogude üldkoosolek ei osanud riigivanema ja tööstuskaubandusministri seletustest muud järeldust teha, kui et praegune walitus ei taha töölisele wastu tulla ja töölise palgaalamäärana seadusandlisel teel maksta panna.

Mis puutub aga riigiettevõtete töötavate töölise palgakõrgendusse, siis paistab paberi peal küll, nagu oleks palkasid kõrgendatud —

tegelikult ei ole aga mingit kõrgendust ka riigiettevõtetes läbi wiidud. Nii kõrgendati raudteel ainult põhipalga normi, tükitöö hinnad jäeti endiseks.

Maeruwäärt wäikeste päewapalkade pärast on aga töölised sunnitud tükitööd tegema, ning suurem osa raudteetöölisi teeb ka tükitööd. Päewapalga normi tõstmine jääb seega palgakõrgenduseks paberil ka raudteelastele.

See palganõudmise käik näitab, et töösturid meie palkasid ennem penniwõrdki ei tõsta, kuni meil jõudu ei ole neid sundida kõrgemaid palkasid maksta.

Mujal riikides wõtawad walitused aktiivselt abinõusid tarwitusele, et töölise ja töösturite wahel kokkulepet saawutada. Ja on maid, kus seadusandlisel teel palgaalamäär on maksta pandud.

Viimased läbirääkimised wabariigi walituse liigetega näitawad, et meie seda omalt walituselt oodata ei saa.

Kui meie tahame oma wäljakannatamata rasket seisukorda parandada, näljasilmust oma kaelast purustada, siis tuleb meil enda jõudu kokku wõtta, tuleb töölise streigiga sundida tööstureid järelandmisele.

Seda näitab ka kogu maailma tööliskliitumise ajalugu.

Tööpalk on kõigepealt just töölisklassi ja töösturite wahelise wõitluse tagajärg.

Töösturid ja kodanliste erakondade poolt ametisse seatud walitused ei ole hoolinud töölise wilekusest ja hädaft enne kui töölised suutsid ise endid jõuks koondada.

Töölise palgawõitlus on töölisklassi eluküsimus.

Sellepärast kutsub Tallinna töölise wanemate nõukogude üldkoosolek kõiki töölisi üles ametiühjustesse astuma.

Muult ametiühjustesse ühendatult wõime meie walida aja ja koha, kus meil lootust on streiki tagajärjerikkalt läbi wiia. Ilma oma jõuta, ilma töölise ühenduse ja ühistundeta, ilma wõitluseta ei saa meie oma kurnajatelt pennigi palka juurde.

Kui meie inimwääriliselt elada tahame, kui meie tahame, et meie lapsed enneaegu hauda ei warijeks, et kodu õnneks ja külmaks kookaks ei kujuneks, waid ka meile — töölisele armsaks perekonna eluasemeks, kui meie tahame, et meil wanaduse päewil näljasunnil ene-

setapmifega elu lõpetada ei tuleks ja et invaaliduse korral meie peawarjuna kerjusteks ei jääks, siis tuleb meil endid ühendada jõuks, kes wabrikante sunnib meie higi ja wacwaga walmistatud saaduste ülemäärast kasust wähemalt niifuguseid palkasid töölisele maksma,

et ta oma kõige hädalisemaid wajadusi rahuldada wõiks.

Tee tööliste wastawate palgaalamäärade juurde wiib läbi ametiühisuste, läbi wõitluse.

Seltfimehed-töölised, astuge ametiühisustesse ja walmistage endid palgawõitlusele!

Majateenijate wõitlusriidade koondamine.

Igal ühel on teada, et kõige halwemate töö- ja elutingimistega peawad leppima need kshid, kes oma arenemises kõige rohkem maha jäänud, kes ei ole weel äratundmisele jõudnud, et meie päewil, kus kõiksugu aktiwseltid, trustid, sündikaadid jne. koondused tegelikult meie majanduslist ja poliitilist elu juhiwad, et meie päewil üksik isik, olgu tema kui mõjuwõimus ja lugupeetud tahes, oma mõju ja wõimu on kaotanud. Üksiku katsed endise isiku ehk terwe rühmituse seisukorra parandamiseks ei anna tagajärge, pörfab seega, kui nende huwid wastupidi käiwad, koondud jõu wastu ja ta peab juba loomulikult alla jääma. Arnanhes mittejõukohases wõitluses, et üksiku teeneid kohuste täitmise juures ei wõeta tema diguste määramise juures töö ja seaduse andja poolt mitte arwesje ja et siin parandust suudab tuua ainult ühine jõud, on palgatöölised juba aastakümnete eest wäljamaal ja hiljem ka meil Gestis arusaamisele jõudnud, et enda diguslise ja majanduslise seisukorra parandamiseks oma ridasid koondama peab. Olles jõudnud arusaamisele, et ainult ühise jõuna wäljaastudes oma seisukorda kaitsta ja parandada suudab, hakkab ta otstima omale liitlast ei mitte kufagilt mujalt kui

teiste omataoliste seast. Mutatakse ametiühisused kuhu koonduwad just need, kes samasuguste hädade ja puuduste all kannatawad. Tallinna majateenijad, nähes et seni nende seisukorda ükski parandust ei too, on eeskujuwõtnud oma kaaswõitlejailt wälismaadel ja ka asunud oma ametiühisuse loomisele. Selles asjas on peetud juba rida selgituskoosolekuid. Esimene peeti 22. weebbruaril k. a. kus kõneles Emma Nson aine üle: majateenijate oluford ja wäljawaated selle parandamiseks. Teine koosolek 28. weebbruaril, kus kõnelesid Emma Nson, pereteenijate seisukord meil ja mujal, ja Alma Ostra-Dinas — majateenijate ametiühisuse asutamise wajadusest. Kus ka otsustati ametiühisust asutada ja wiis inimest asutawatest liikmetest waliti, kes juba 10. märtsil priksimajas awaliku koosoleku kofku kutsusid. Selles koosolekul kõneles Alma Ostra ametiühisuste ajutamiseft. Selles koosolekul wiibis umbes 170 inimest ja ühisuse liikmeks andsid ennast juba üles 60 teenijat. Mutawad liikmed on juba põhikirja rahukogusse registreerimiseft ära andnud ja 25. märtsil uue koosoleku kofku kutsunud, kus juba ühisuse lähem tegewustawa arutusele tuleb.

Riigiteenijate seisukoht walimistel.

Riigiteenijate organisatsioonides oli wool, kes tahtis oma nimekirjaga Riigikogu walimistele minna. Oma sammu põhjenduseft töiwad nemad ette, et praeguseft parteidest üksik riigiteenijate seisukorraft küllalt huwitatud ei ole ja sellepärast intensiwseseid samme ei astu riigiteenijate huwide kaitseft nii palga, pensioni, kui ka teistes küsimustes. Nii siis, nagu selleft järeldada wõib, oleks riigiteenijate esitajatel Riigikogus kaitsta ktsjad, ainult ühest küljest riigiteenijaid puutu-

wad huwid. Mis need esitajad muude küsimuste harutusel peawad tegema, wõi kas nad ühse midagi muud teewad, see ei ole waljateljatel selge. Sarnasel seisukohal ei tohts meie riigiteenijate klass, kellest teatud poliitilist arenemist ikkagi wõib nõuda, mingil tingimisel asuda.

Rujutage enesele ette, et meil palju on janaseid rühmitusi, kellel omad ktsjad erihuwid on. Näiteks üürnikud, kui nüüd kts need rühmitused kofku seaks oma nimekirjad ja oma

esitajad Riigikogusse waliks, kellel ülesandeks on ülesseatud erihuwisid kaitsta ja kellel teistes küsimustes mingifugust programmi ei ole. Mis oleks siis selle tagajärjeks? Meie läheks täie auruga kraawi! Ei saa ometigi afuda iihegi küsimuse harutamise juurde, kui meil ei ole kindlat kawa, kuidas meie tahame oma riigielu juhtida. Kui meie, wõib olla, end huwitawa küsimuse rahuloldawalt läbiwiime, kes garanteerib meile, et teistes riigieluawaldustes uperkuutimine ei ole. Meil ju teistes küsimustes seisukohti ei ole, meil ei ole nende wastu huwi. Ja et meie riigielu sarnaste rühmituste wõimulepääjemise puhul kraawi läheks, selle juures ei ole mingit kahtlust. Arusaaja kodanik wõib oma esitajaks parlamenti walida ikka ainult sarnaseid isikuid, kellel on täielik programm, täielik kawa kõikide riigielus ettetulewate küsimuste lahendamiseks, kellel on teataw siht, kuhu poole tuleb wiia riigilaewa. Need sihid wõiwad olla mitmesugused, wõiwad olla ka mitmel

ühised, kuid nendeni jõudmise teed isesugused. Kõik see ripub ära poliitilisest ilmawaatest. Sarnaseid rühmitusi, kellel on oma programm riigielu teostamiseks, poliitiline ilmawaade, nimetatakse poliitiliseks parteiks. Kahtlemata on iga poliitilise partei kawas ka hoolitsemine riigiteenijate eest, sest kujutawad ju riigiteenijad enesest, kui riigi wõimu täidesaatajad kaunis tähtsat tegurit riigielus. On wõimata ettekujutada parteid, kes selle teguri täiesti unustusesse jätafs. Muidugi, nagu eelpool juba tähendasin, ei ole kõigil parteidel iihesugused arusaamised meie riigielu sihtidest, kui ka otskohejematest teedest, mis nende sihtide poole wiiwad. Sellepärast ei ole ka kõikide parteide waated ja arusaamised riigiteenijate seisukorrast, misugune ta praegu on ja misugune ta peaks olema, iihesugused.

Riigiteenijatel tuleb jälgida neid seisukohti ja hääletada nende parteide poolt, kelle seisukohad neile kõigerohkem wastuõdetawad ja kasulikud. Riigiteenija.

Tallinna Metallitöölise Ametiühisuse põhikiri.

I. Ühise eesmärk.

§ 1. Tallinna metallitöölise ühise eesmärk on:

- 1) töölisi ühendada oma majanduslise ja diguslise seisukorra parandamiseks;
- 2) töölise keskel hariduslise, kõlblise taapinna tõstmiseks töötamine ja klassteadwuse kaswatamine;
- 3) aigelise abi andmine oma liikmetele ja streikide toetamine.

Ühise tegewuse piirkond on Tallinna linn ja Harju maakond. Ühise juhatus asub Tallinnas.

§ 2. Nende eesmärkide kättesaamiseks:

- 1) muretseb ühisus oma asjaajamise jaoks kohased ruumid ja igafugust liikuwat ja liikumata warandust ning walitseb selle üle;
- 2) organiseerib koosolekuid, kus arutusele wõetakse töölise huwisid puuntuwad küsimused;
- 3) töölise olukorra ja olude walgustamiseks kogub ühisus igafuguseid materjaale, korraldab ankeete ja järeleuurimisi;
- 4) korraldab töölise majanduslist wõitlust, astub ettewõtjatega ehk asutustega, kes töölisi peawad, lepingutesse, mis korraldawad töölise palgaolu, tööpäewa pikkuse ja

muud palkamise tingimised ning walwab tehitud lepingute täitmise üle;

5) kaitseb oma usaldusmeeste läbi oma liikmete kasusid kohtutes ja riigiasutuste ees;

6) annab digusteadlist ja arstlist abi oma liikmetele ja nende perekondadele;

7) annab oma liikmetele streigi ja töötaoleku ajal abi, reisiraha teenistuse otsimisel, matuseraha perekonnas ettetulnud surma korral ja muud abirahasid, mis peakoosoleku poolt jaab määratud;

8) korraldab oma liikmetele ja nende perekondadele odawamalt tarbeainete saamist, astub selleks lepingusse wastawate asutustega, awab ladusid, kauplusi ja söögimaju;

9) hoolitseb töölise korteriolude parandamise eest, wõtub oia kongressidest ja koosolekuteft, kus neid küsimusi arutatakse, asutab kooperatiime, ühiselumaju, suwefoloniiid, warjupaiku ja sanatooriume;

10) korraldab igafugusi ettelugemisi, kursusi, õpereiisid, asutab oma liikmete ja nende perekondade jaoks raamatukogu, lugemise tubasid, korraldab wäljajõitufid, peoõhtuid, kontserte jne., annab oma ajakirja wälja;

11) awab ja peab ülewal töökodasid ja etewõtteid;

12) astub ühendusesse teiste töölise ametiühisustega.

Märkus: Oma tegewuses talitab ühisus maksuaste seaduste järele, s. o. kui mõne tegewusala wõi asutuse awamiseks eriluba nõutaw, siis nõutab ühisus enne wastawa loa ja alles peale loa saamist awab asutuse, wõi tegewusala.

2. Ühisuse õigused, tema liikmed, nende õigused ja kohused.

§ 3. Tallinna metallitöölise ametiühisus seisab Amsterdami Rahwuswahelise Ametiühisuste Liidu seisukohal.

§ 4. Metallitöölise ametiühisusel on kõik juriidilise isiku õigused. Ühisusel on oma liipud, pitsatid ja kirjade paljundamise abinõud.

§ 5. Ühisuse liikmeteks wõiwad olla kõik ühisuse tegewuse piirkonnas elawad metallitöölised, rahwuse, usu ja sugu peale waatamata.

Liikmeiks wõiwad olla metalli tööalalt lahkunud isikud, kui nad ühisuse tegelaste hulka jääwad. Samuti wõiwad ühisuse liikmeiks olla ühisuse tegelaste hulka kuuluvad isikud, kui põhikirja selleks tahtust ei tee.

Liikmete wastuwõtmine sünnib ühisuse juhatusel kaudu.

§ 6. Ühisuse liikmeks ei wõi olla ettewõtja, tema asemik, wabrikur ehk töökoja juhataja (meister). Niisama ei wõi liikmeks olla isik, kelle kohta seltsimehelik wahetohus huffamõistwa otsuse on teinud.

§ 7. Iga liige maksab ühisuse liikmeks astumise juures 25 marka sisseastumismaksu ja igakuulist liikmemaksu jellel määratud, nagu peakoosolekul seda kindlaks on määratud.

§ 8. Iga liige on kohustatud selle põhikirja ja peakoosoleku otsuste alla ennaft paeutama. Liige, kes peakoosoleku otsust ei täida, ehk oma tegewusega ühisusele kahju toob, — heidetakse nõukogu poolt liikmete hulgaft wälja. Wäljaheidetud liikmel on õigus nõuda, et enne otsuse tegemist nõukogu tema seletuse ära kuulab. Wabatahtlikult lahkumiseft teatab liige juhatusel.

Liige, kes kolm kuud liikmemaksu, ilma mõjuwate põhjusteta, ära maksnud ei ole, arwatakse liigete hulgaft lahkunuks.

§ 9. Iga liige on kohustatud tema ja tööandja wahel, samuti tema ja faastööliste wahel ettetulewatest konfliktidest ühisuse juhatusel teatama.

3. Ühisuse warandus.

§ 10. Ühisuse warandus koguneb:

- 1) sisseastumise maksudeft;
- 2) liikmemaksudeft;
- 3) kingitustest ja pärandustest;
- 4) ühisuse waranduse ja ettewõtete ja muudeft sissetulekustest.

Täheendus: Kingitust ja pärandust tarwitab ühisus nende ulesannete jaoks, mis annetajate poolt määratud on ja wõtub annetust ainult siis wastu, kui annetajate määrused ühisuse sihtidele wastawad.

Täheendus: Ühisuse liikmed ei saa ühisuseft wäljaastumise juures oma liikmemaksust tagasi.

4. Ühisuse juhatus.

§ 11. Ühisuse tegewust juhatawad peakoosolek, nõukogu, juhatus ja rewisjonikomisjon;

a) peakoosolek.

§ 12. Ühisuse liikmete peakoosolek on ühisuse kõrgem otsustaw wõim, määrab ühisuse üldise tegewuse kawa, kinnitab ühisuse tegewuse eelarwed ja juhatusel aruandeid, walib juhatusel, nõukogu ja rewisjonikomisjoni, otsustab kõik tähtsamad ühisuse tegewusesse puutuwad küsimused ära, mis juhatusel wõimkonda ei kuulu, annab juhatuskirjast ühisuse täidesaatwatele organidele ja teeb otsuseid kõrgis asjus, mis juhatusel poolt temale otsustamiseks ette pannakse.

§ 13. Peakoosolekul kutsutakse juhatusel poolt tarwiduse järele kokku. Peale tegewusaasta lõpetamist peetakse aasta-peakoosolek aruande ja eelarwe kinnitamiseft ja isikute walimiseft ühisuse asjaajawatesse ja juhtiwatesse organidesse.

Täheendus: Juhatus on kohustatud peakoosolekut kokku kutsuma, kui $\frac{1}{3}$ osa liikmetest seda nõuawad.

§ 14. Peakoosoleku kokkukutsumiseft teatab juhatus ühisuse liikmetele wähemalt seitse päewa enne koosolekut kuulutuste kaudu kohalikkudes ajalehtedes, peakoosoleku äramääramise järele. Peale selle pannakse kuulutused weel ühisuse ruumidesse ja ühisuse liigete töökohtadesse ules.

Peakoosoleku teade peab eneses sisaldama teateid peakoosoleku aja, koha ja päewakorras arutusele tulewate asjade üle.

§ 15. Peakoosolek walib enese hulgaft juhataja ja protokolli kirjutaja. Peakoosoleku otsused tähendatakse protokollis, mis koosoleku juhataja ja sekretäri allkirja kannawad.

§ 16. Peakoosolek on otsufewõimuline, kui temast vähemalt $\frac{1}{3}$ osa ühifuse liikmeid osa wõtaw.

Rõik otsused teeb peakoosolek lihtsa hääleteenamusega, wäljaarwatud liikumata waranduse omandamine ehk wõõrandamine, ühifuse põhikirja muutmine ja ühifuse likwideerimine, mis asjus otsuse tegemine $\frac{2}{3}$ koosolekust ojawõtjate häälega peab sündima.

Tähendus: Kui juhatuselt poolt määratud koosolekust tarwilikku arwu liikmeid ei ilmu, siis peetakse järgmine koosolek nädal aega hiljem liikmete arwu peale vaatamata ära. See koosolek on otsufewõimuline igasuguse koosolijate arwu juures.

§ 17. Rõik ettepanekud, mis peakoosolekule arutamiseks ette pannakse, lähewad juhatuselt kaudu, kes neile ettepanekutele oma arwamised liigi paneb.

b) Nõukogu.

b 18. Nõukogu töötab põhikirja, kodulekora ja peakoosoleku poolt antud juhtnõuõride järele.

Tema ülesandeks on walwata selle järele, et põhikiri peaa ja koosoleku otsused ühifuse juhatuselt poolt täidetud saawad, waadata läbi ja kinnitada ühifuse juhatuselt kuuaruanded ja organiseerimise töökawad, olla juhatusel abiks tähtsamate küsimuste lahendamisel, otsuseid teha peakoosoleku waheagadel ühifuse asjus, mis ühifuse juhatuselt wõimupiiridest üle ulatawad, läbi waadata ja otsustada ühifuse juhatuselt peale antud kaebtuste kohta.

Küsimustes, millede kohta puuduwad peakoosoleku juhtnõuõrid, otsustab nõukogu oma äranägemise järele wastutades järgmise peakoosoleku ees.

§ 19. Nõukogu walitakse peakoosoleku poolt ühe aasta peale vähemalt 12 liikmest ja wastawast arwust kandidaatidest.

Runi uue nõukogu walimiseni täidab wana nõukogu oma ülesandeid.

§ 20. Nõukogu kutsutakse ühifuse juhatuselt poolt kokku nõukogu enese poolt määratud tähtaegadel. Graforraalselt kutsub ühifuse juhatus nõukogu kokku oma otsuse põhjal, wõi rewisjonikomisjoni, wõi $\frac{1}{4}$ osa nõukogu liikete, wõi $\frac{1}{4}$ osa ühifuse liikete nõudmise peale.

§ 21. Nõukogu walib enese liikete hulgaft juhatajad ja kirjatoimetajad

§ 22. Nõukogu on otsufewõimuline, kui vähemalt pooled nõukogu liikmed koos on.

Märkus: Teistkordne nõukogu koosolek on otsufewõimuline kokkutulnud liikete arwu peale vaatamata.

§ 23. Nõukogu teeb otsused liht-hääleteenamusega, wäljaarwatud ühifuse liikete wäljaheitmise kohta tehtawad otsused, kus asja otustamiseks tarwis, et poolt oleks vähemalt $\frac{2}{3}$ koosolijate arwust.

§ 24. Hääle pooleksjagunemisel wõetakse teistkordne kinnine hääletamine ette. Kui siis hääle wahetõrd ei muutu, loetakse ettepanek tagajilukatuks.

§ 25. Nõukogu koosolekute üle peetakse protokoll, kuhu kõik otsused ilma waieluste sijuta sisse kantakse.

§ 26. Protokollile kirjutawad alla koosolekul wiibinud nõukogu ja juhatuselt liikmed.

§ 27. Nõukogu liige, kes nõukogu otsusega nõus ei ole, wõib oma isearwamise protokollile juurde lisada.

§ 28. Nõukogu wõib enese liikete hulgaft komisjonid moodustada mitmeuguste nõukogu peal olewate ülesannete lahendamiseks. Komisjonidel on õigus asjatundjaid abiks kutsuda.

§ 29. Nõukogu liige, kes ilma wabandatawate põhjuste ettetoomata kolmest nõukogu koosolekult järgimõõda puudunud, wõib nõukogu otsuse põhjal nõukogu liikete hulgaft wäljalangenuks arwatud saada.

d) Juhatus.

§ 30. Juhatus on ühifuse täidejaataw ajutus, kes ühifuse asju ajab, põhikirja, kodulekora ja peakoosoleku otsuste põhjal. Juhatus on ühifuse esitajaks tema läbirääkimises ametiasutustega, ettewõtjatega, kollektiividega ja ühifute isikutega. Juhatus astub ühifuse nimel nõudjana ja kohtjana kohtutes wälja ja kaitses igalpool, kus seda waja on, ühifuse kasuõid. Juhatus palkab ühifuse ametnikke peakoosoleku poolt kinnitatud eelarwe piirides.

§ 31. Juhatus walitakse peakoosoleku poolt ühe aasta peale arwul, mis peakoosolek ära määrab. Ühel ajal juhatusse liikmetega walitakse niisama palju juhatusse liikmete kandidaatideid.

§ 32. Juhatus walib enese hulgaft esimehe, kirjatoimetaja kasapidaja ja nende abid. Juhatus on otsusewõimuline, kui koosolekust vähemalt pool juhatusse liikmeid, nende seas ka esimees ehk tema abi, oja wõtawad.

§ 33. Juhatus on kohustatud vähemalt kaks korda kuus koos käima ühifuse asju ajamas. Oma koosolekute päewadest teatab juhatus liikmetele kuulutuste läbi, mis ühifuse ruumidesse üles pannakse.

§ 34. Kõikide juhatusse koosolekute üle peetakse protokoll, mis kõikide juhatusse liikmete allkirja kannab.

§ 35. Juhatusse liige, kes juhatusse otsusega nõus ei ole, võib oma eriarwamise protokollil lõppu juurde kirjutada.

e) Ühifuse osakonnad.

§ 36. Ühifuse osakonnad asutatakse nõukogu otsusega ühifuse liigete töö- ehk elukohatade järele, kui neis kohtades osakonna asutamise ajal koguneb vähemalt 10 liiget. Osakondadel on õigus oma peakoosolekute kaudu neid ühifuse ja osakonna asju ajada, mis kodukorraga nende peale pannakse. Osakondade peakoosolekute otsused lähewad nõukogu kinnitada, kel õigus on põhikirjale ja kodukorrale mittewastawaid otsuseid tühistada. Osakonna jookswate asjade ajamiseks ja liigetest liikmeksu korjamiseks walitakse osakonna peakoosoleku poolt ühe aasta peale osakonna juhatus, osakonna peakoosoleku poolt määratud arwul. Osakonnad töötawad käesolewa põhikirja alusel.

g) Rewisjoni komisjon.

§ 37. Ühifuse juhatusse tegewuse, ühifuse raha, arwete, dokumentide ja raamatute rewideerimiseks walitakse peakoosoleku poolt ühe aasta peale rewisjoni komisjon, arwul mis peakoosolek ära määrab. Rewisjoni komisjoni liikmetele walitakse lisaks wastawal arwul kandidaate.

§ 38. Rewisjoni komisjon walib enese hulgaft esimehe, kes igal ajal võib rewisjoni komisjoni kokku kutsuda, et rewideerimist ette wõtta. Rewisjoni komisjon on rewideerimise

wõimuline, kui vähemalt kolm rewisjoni komisjoni liiget, nende seas ka rewisjoni komisjoni esimees ehk tema abi, oja wõtawad.

§ 39. Rewideerimise tagajärge üle seatakse kokku protokoll, mis järgmisele peakoosolekule ette kantakse.

§ 40. Kui rewideerimisel selgub, et juhatus põhikirjast, kodukorrast ehk peakoosoleku otsustest kõrwale on kaldunud ja ühifusele kahjuks on töotanud, siis võib rewisjoni komisjon peakoosoleku kokkukutsumist nõuda juhatusse tegewuse arwustamiseks.

Kui juhatus rewisjoni komisjoni nõudmist peakoosoleku kokkukutsumise asjus ei täida, siis kutsub rewisjoni komisjon kahe nädala jooksul ise peakoosoleku kokku.

§ 41. Peakoosolekul on õigus niihästi juhatusse, kui ka rewisjoni komisjoni liikmeid enne wolituste tähtaja lõppu tagandada, kui selgub, et need oma ülesandele ei wasta.

5. Ühifuse tegewuse lõpetamine.

§ 42. Ühifuse tegewuse lõpetamise üle otsustab peakoosolek kahe kolmandiku koosolekute hääleltega, kahel üksteisele järgnewal koosolekul. Esimese koosoleku otsuse põhjal jätakse ühifuse tegewus seisma ja walitakse peakoosoleku poolt liiwideerimise komisjon, kes ühifuse asja hakkab liiwideerima.

Peakoosolek määrab liiwideerimise komisjonile tegewuse aja kindlaks. Teine koosolek kutsutakse liiwideerimise komisjoni poolt kindlaksmääratud tähtajal kokku. Teise koosoleku järele lõpetab ühifus oma tegewuse ja järelijäänud warandus läheb ametiühisusliste aadete edendamiseks asutustele, mis peakoosolek kindlaks määrab. Ühifuse tegewuse lõpust liiwideerimisest teatatakse ajutustele, kus ühifus end registreerinud on ja ajalehtede kaudu ühifuse endistele liikmetele.

Asutajate allkirjad: J. Lepenit, K. Raal, A. Siiro, E. Mesel ja B. Eilman.

Riigikohtu administratiiv-osakond, Tartus, oma awalikul kohtuistungil 13. nowembril 1925 a. läbiwaadates käesolewat põhikirja, ühifuse asutajate rewisjoni kaebuse põhjal Tallinna-Haapsalu rahukogu otsuse peale 5. septembrist 1925 a. ja tähelnpannes, et see wastab praegu maksasolewate registreerimise seaduse nõuetele.

O t j u s t a b:

Tallinna-Haapsalu rahukogu otsus 5. septembrist 1925 a. tühistada ja Tallinna metallitööliste ametiühisuse seitsme, ühiste ja nende liitude registrisse sisse kanda, äratahendades, et põhikirja § 6 on waele kirjutatud sõna „meister“, mis sugune waelekirjutus põhikirja lõpul ära ei ole tähendatud, aga asutajate poolt Riigikohtule antud kaebuses õigesti on wõetud.

Selle kohtuotsuse täitmiseks on „Tallinna Metallitööliste Ametiühisus“ Tallinna-Haap-

salu rahukogu registreeritud seitsme, ühiste ja nende liitude 1925 aasta registrisse nr. 930 all sisse kantud ja ametiühisus wõib oma tegewust alustada.

Kulud 485 marga suuruses summas on tasutud.

Tallinnas, 30. jaanuaril 1926 a. nr. 231 — 1925 a.

Registreerimise osakonna juhataja eest

Sekretäri eest (allkiri).
(allkiri).

Majateenijate ametiühisuse asutajate protest.

„Kodumaa Hääle“ nr. 12 — 20. weebru-
aril k. a. awaldub majateenijate koosoleku
kirjelduse kohta:

Majateenijate ametiühisuse asutajad, nime-
tud kirjutusega tutvunedes ja kirjutuses ette-
toodud andmeid selgitades konstateerib, et
1) 10. märtsil Britsimajas peetud koosolek ei
olnud mitte Alma Ostra-Dinasi (Jot.) kõne-
koosolek, waid majateenijate ametiühisuse asu-
tajate korraldus, kuhu kõnelema oli palutud
Alma Ostra-Dinas.

2) Arapeetud koosolekul ei tehtud terve
kõne kestel ühtegi wähe märkust, ning kõne
wõeti üldiste kiiduawaldustega wastu.

3) Koosolekust ei wõtnud osa mitte 50 ini-
mest, waid wähemalt kolm kord nii palju.

4) Et majateenijate ametiühisuse asutajatel
mitte ükskõik ei ole kes tema poolt korraldub
koosolekul esineh, selgitasid nad oma ehitajate
kaudu majateenijate seisukorda Alma Ostra-
Dinasi juures, kus selgus, et kirjelduses ette-
toodud andmed Ostra majateenijate palga-
olude kohta kaugelgi tõele ei wasta, misju-
guste waleteadete laiali laotamise pärast kuul-
dawasti kohtus wastust anda tuleb.

5) Majateenijate ametiühisust ei asuta-
tawat mitte majateenijate seisukorra paran-
damiseks — waid liikmeraha saamiseks ja
hääle kogumiseks — see wäide on inetu
warjuheitmine nende majateenijate kohta, kes

asja eesotsas seisawad. Ametiühisuse asuta-
jate ehitajad ei ole weel kellegilt liikmeraha
wõtnud ega wõtagi enne, kui peakoosolek,
peale põhikirja registreerimisele andmist liik-
memaksu suuruse ja wastuwõtmise aja ära ei
määra, asutajatel on aga küll juba kulusid
olnud, mis omawahel kokku on pandud. Sa-
muti ei ole kellegile asutajast hääli tarwis,
sest et need kuskil ei Riigikogu ei omawalitsuse
walimistel ei kandideeri.

6) Lõpuks ei hakanud mitte „paar prouat“
nende nimesid üles kirjutama, kes liikmeks
soowiwad astuda, waid majateenijate ameti-
ühisuse asutajate ehitajad tegid seda.

Seda „Kodumaa Hääle“ kirjeldust ei saa
majateenijad seega muuks pidada, kui tuntud
tagurliste prouade ja härrade katseks, puge-
des „majateenija“ nime alla warju — maja-
teenijate ühinemistööd nurja ajada ja ongi
juba kuulda, et peale selle kui majateenijate
ametiühisuse asutajad kogu küsimuse algata-
sib, mujalpool ka see küsimus kiires korras üles
on wõetud.

Majateenijate ametiühisuse asutajad pro-
testeeriwad niisuguste inetute wõtete wastu
ja on kindlad, et iga majateenija põlgusega
tagasi tõrjub sellesarnase laimu, mis ameti-
ühisuse asutajatele kaela sajab.

Majateenijate ametiühisuse
asutajad.

**Seltsimehed töölised ning ametnikud, toetage „Ametiühisuslist
kuukirja“ tellimise ning kaastööga.**

Riigiteenijate walimiseelne kihutustöö.

Riigiteenijate seas walitjes wool — iseiswa nimekirjaga Riigikogu walimistele minna. Põhjendati sarnast kawatsust mitmet moodi, kuid õigeid põhjendusi ei toonud wiist mõtealgatajad ja esimaadlejad ükski ette. Ettetoodud põhjendused olid nii mõnelegi pealiskaubjemale mõtlejale kaaluwad küllalt ja need webasid algatajatele õndsas teadmatuses, kelle koormat nad weawad, tugewasti kaasa, eriti agarad oma nimekirjaga esinemise wajaduse õhutajad olid hra Smelik Tartust ja hra Koff Tallinnas. Esimese hooibi juba peaaegu, „riigiteenijate enamuse“ seisukohale andis õpetajate liit, kessel seadusandlise töö asjus kogemused, on ju õpetajate seast mitmed meil Wutawas Rogus ja I ja II Riigikogus liikmeks olnud. Ja teisjeks, ostawad nad wahet teha kutseorganisatsioonide ja poliitiliste parteide ülesannete wahel. Sellega, et õpetajate liit oma nimekirjaga esinemise wastu, on ka teistel read segi.

Tartu ametnikkude ühing otjustas iseiswa nimekirjaga walimistele minna, kuna aga Tartu riigi- ja omawalitsusteenijate üldkoosolek 21. weebbruaril küsimuse eitawalt otjustas, protesti tõttu korraldati uus koosolek, kus hääled pooleks langesid.

Riigi- ja omawalitsuse teenijate ülemaaline saadikutekogu koosolek 2. märtsil otjustab peale pikki waielusi tugewa häälteenamusjega kehtitud ebaõhaseks oma nimekirjaga walimistele minna. Selle otjusega ei ole eriti osa posti ja raudtee teenijad rahul ja otjustawad siiski juba omal algatusel walimistele minna, järgmisel õhtul peetud walimispalawifu haigete nõupidamisel olla aga

siiski kahtlema löödud. Postiteenijate aasta-peakoosolek 3. märtsil, kus iseiswa nimekirjaga Riigikogu walimistele mineku küsimus päewakorral, otjustab esiteks seisukohta walimiste asjus üldse mitte wõtta. Kuid läbirääkimiste punkti all wõetakse walimisküsimus uuesti üles ja otjustatakse ülemaalise saadikute kogu otjusega ühineda, s. o. iseiswalt mitte esineda. Kuid posti-, telegraafi-, telefoni teenijate kutseühijuse keskjuhatus tahab tingimata esineda walimistel ja wastu saadikutekogu ja peakoosoleku otjuseid siiski seda teha. Wahapeal on raudteelased, kes seni iseiswalt esinemist soowitawaks pidasid, järele mõtelnud, eitawale seisukohale afunud ja sellega oma kaaslaste hra Koffi üksi jätnud. See härra olles töõkas mees, ei pannud käsi julle, waid astus läbirääkimisesse tööerakonnaga.

Wjal, kui riigiteenijad oma nimekirja asjus lahinguid löid, olla raudteelastele ettepaneku teinud Töötawa rahwa majandusline organisatsioon, mis aga tagasti olla liikatud, nende, s. o. raudteelaste esitajate oma nimekirja üleswõtmise asjus. Teisjeks pakkus rahwaerakond raudteelastele oma nimekirja eesotjas endist raudteelast ins. Sulgi. Kui weel wõtta 5 punkti (Päewalehe järele) koosnewad kokkulepet hra Koffi ja tööerakonna wahel, millele järgnewat kuulu järele tööerakonna nimekirja sappa riigiteenijate esitaja üleswõtmine. Jääb weel nimetada E. Sotsjalistide nimekirja, kuhu on terwe rida partei liikmeid riigiteenijaid ja töõlisi, arwatawasti ilma mingisuguste tingimisteta, üles wõetud ja sellega oleks riigiteenijate walimiste wõitlus läbi.

Töõliste liikumine Eestis.

Sunduslijed määrused Tallinna äride kaupluseaja kohta on juba terwe aasta arutamisel, küll segakommisjonide istungitel, küll linnawalitsuses. Teadupärast peeti esimesed segakommisjoni istumised 1925. a. aprilli kuul ja wiimased sama aasta mai kuul. Ari- ja kontoriteenijate kutseühijus korraldas wahapeal ühe awaliku koosoleku ses samas asjas. Linnawalitsus on seda paaril-kolmel koosole-

kul arutanud, komisjon, kuhu linnawalitsus ta läbiwaatamisele andis, on ka sin oma hammast proowinud, kuid ikkagi pole nad päewawalguist näinud. Peale ametlikkude arutuste on äriomanikud weel oma teenijate seas kihutustööd nende wastu teinud, näiteks tarwitajateühijus „Oma“ abidirektor hra Lill kollitab teenijaid ja palub nõupidamisel, kuhu teenijad kutsutud, kaheteistkümmemal tun-

nil enne linnawolikogu koosolekut kus need kurdad määrused päewakorras, et Sumal annaks, et need segakomisjoni poolt kauplemise aja pikkuse kohta wastu wõetud määrused linnawolikogus mitte wastu ei wõetaks, sest siis on ta, s. o. Lill, sunnitud muist teenijaid lahti lastma. Jäi küll wist targu ütlemata, et teenijad wolinikkude peale mõju katjaks awal-dada, et need määrused tagasi lükataks.

Sundmäärused 17. märtsil s. a. olid küll linnawolikogu päewakorral, kuid hilise aja ja kwoorumi puudumise tõttu jäid sedapuhku weel wastu wõtmata. Needsamad määrused oleks kindlasti juba ammu maksuwel olnud, kui neis ärides kauplemise aeg hommiku kella 6-st kuni ööje kella 12-ni oleks ette nähtud. Ei aita siin, et kaugemalenägijad ärimehed ise segakomisjonis nimetatud määruste poolt hääletasid, teadupärast hääletasid kõik komisjoni liikmed poolt ja ainult üks, nimelt kurikuulus hra Rabal, wastu. Ikkagi leidub neid endiseid aegu tagasiühkajaid, kes midagi elust ei ole õppinud ega õppida ei taha. Neile anna ainult orje ja piirita wõimalused piitsa ja tapalawa tarwitamiseks. Kuid nii kurb, kui see ka neile on, need ajad on möödas ja ei tule iialgi enam tagasi, selle teadmisega peawad nad juba tahes ehk tahtmata leppima ja harjuma.

Nõmme alewiwolikogu wastuwõetud uute sundmääruste järele on alewis kauplemine lubatud äripäewadel homm. k. 7. kuni k. 7 õht. igasugustes kaubanduslistes ettevõtetes, kontorites, ladudes jne., kella 7 homm. kuni k. 10 õht., tee-, kohwi-, söögimajades, kondiitri-, pagariärides, ajalehtede ja karas-tawate jookide kioskides, seltside alkoholit-einelaudades ja teistes kohtades, kus sööke ja jookke kohal tarwitamiseks müüakse. Awalik-kude pidude puhul wõiwad seltside einelauad kaubelda peo lõpuni. Pühapäewadel ja teis-tel kiriku- ja riiklistel, peale kewade-, suwiste- ja jõulupühade esimeste päewade on kauplemine lubatud k. 7—10 homm., liha-, worsti- ja piimapoodides ja teistes kauplustes, kus

toiduaineid wäljawimiseks müüakse kella 7—10 homm. ja k. 1 päewal kuni 10 õht. — kioskides ja kohtades, kus sööke ja jookke kohal tarwitamiseks müüakse. Määruste alla ei käi apteegid ja alkohooliste jookide müügikohad. „Pwl.“

Riikajalise jõukatsumise järele Tallin-na ühise haigekassa kallal on tööhoolekandeminister sunnitud olnud alla andma.

Detsembri lõpul tagandati haigekassa walitud juhatus, misjuguuste tagamõtetega, seda teab iga kainelt mõtleja. Loomulikult ei jäänud tööliste käed süles istuma, waid tegid kõik, et oma õigusi tagasi saada. Korralda-des kassaliigete protestikoosolekuid, protes-teeriwad tööliste wanemad nii ka tööliste ülemaa. Tagandatud juhatus esitas kaebuse finnituse nõugule. Kinnituse nõugul ei lasta esimehel koosolekul küsimust otjastada, waid imelikul kombel katkestatakse istang. Waata-mata selle peale otjastatakse siiski teisel is-tangul haigekassa õigused jalule seada. Kuid sellegi poolest ei tagandata määratud juhatus ja ei anta asjaajamist üle endisele juhatusle, kuni 12. märtsil sotsialistlik rühm arupärimise esitab. Weel kinnituse ameti koosolekul 13. märtsil katjub tööstur Kesker andmist edasi lükata ettepanekuga kassaliigete peakoosolekut kofku kutsuda, seal uus juhatus walida ja siis sellele üle anda, mille puhul protesteerides lahkeb koosolekult sms Ostra-Dinas ja te-maga ühes kõik tööliste esitajad. 15. märtsil kinnituse ameti koosolek oli sunnitud haige-kassa endise juhatusle tagasi kutsuma ja asja-ajamine anti neil päewil üle. Muidugi lähewad nüüd nii mõnegi mehe ilusad lootused nurja, tuleb ka apteegi likwideerimise mõte maha matta jne. Suur tiikk ajab suu lõhki. Tööliste wiisid oma asja hästi läbi. Kui iga tuleproow nii ühemeelse wastupanu ja koos-töö leiab, wõib nii mõndagi wõitu saawu-tada.

Rosen ja Ro haigekassa tegutses kahjuks ikka weel iseseiswalt. Neil päewil peetud pea-

Rutseühisused saatke tegewusaruandeid, peakoosolekute kirjeldusi ja teateid tööolude ning juhatusle tähtsamate kawatsuste kohta.

koosolekul finnitati 1925. a. aruanne, wõeti 1926. a. eelarwe wastu ja waliti uude juhatusesje Linf, Meisner, Mey, Martenson ja Meltser.

Sadamatöölise ametiühijuse haigekassa wolinikkude peakoosolek kärpis kassa halwa rahalise seisukorra pärast abirahajid.

3. raudteelaste kutseühingute kongress peetakse 29.—31. märtsini Tallinnas. Tähtsaimaks päewaforra punktiks palgaküsimus.

Tallinna trükitöölise ametiühijus pidas peakoosolekut 21. weebuaril j. a.

Ühijusel liikmeid 422 neist aastas 70 töötä. Waranduse seis 1. jaan. j. a. 1.758.000 mk. umbes pool aastajest wäljaminekust on liigetele toetuse rahadeks maksetud. Ühijus tegutsenud aasta jooksul hariduse tõstmise ja mõistliku ajawiite soetamise sihis. Ühijusel raamatuid üle 2000 eksemplaari milline arw kolm korda ringi käinud. Uude juhatusse waliti Schönberg, Reinson, Saar, Jürgenson, Kurwits, Lehtmets, Wiikmann, Bolshakow, Kauer. Rewisjonikommisjoni Tanni, Tärna, Ode, Kopp, Rõõm.

Tallinna Üri- ja kontoriteenijate kutseühijuse peakoosolek 14. märtsil finnitab 1925. a. aruande, 1926. a. eelarwe ja walis juhatusse, rewisjonikommisjoni ja otjustas klubi asutamise küsimuse.

Linna walgustuse ja weemuretsmiste osakonna ametnikkude poolt esineti palgakõrgenduse nõudmisega seal juures palgatasse ka normeermise tõõdest osa wõtma kutjuda teenijate ehitajaid. Linnawalitus, kus küsimus läbiwaatamisel, otjustas senikauaks otjustamise edasi lükata kuni selgub riigiteenijate palgade küsimus.

U.-j. „Rotermanni tehaste“ töölise wanemateks waliti 6. märtsil Reinik ja Petree.

U.-j. Johanson paberiwabrikus waliti töölise wanemateks Kiwimägi ja Laurits.

Narwa töölise wanemate pealesurumisel ajutati töõhoolekandeministeeriumi poolt töölise ja töõsturite segakommisjon, kes pidi palgade tõstmise küsimuses seisukohta wõtma, töölised nõuawad wiis marka tunnis juurde. 23. weebr. peetud läbirääkimised ei andnud mingisuguseid tagajärgi. Samuti lõpewad kõik järgnewad läbirääkimised, seni kuni töõ-

liste organisatsioonid nõrgad ja wõitluswõimetud.

Tallinna töölise wanemate koosolekud 25. weebuaril ja 11. märtsil rõhutawad, et läbirääkimised walitsuse ehitajatega töölisele abiks olla töõsturite palgakõrgenduse nõudmises, ei anna tagajärgi. Riigiwanem toonitawat, et walitus ettewõtjate peale surwet awaladada ei saa. Samuti on kaubandus-tõõstus ja töõhoolekandeministrid „passiivsed“. Alma Ostra-Dinas teeb ettepaneku palgawõitlusseks jõudsid koondada, sest palwed ei anna kunagi tagajärgi ja asutada ametiühijused. Sellega ühinewad ka koosolijad, kuid leiawad, et niipea kui ametiühijused tugewad ja mingisugust tegewust awaladawad, tembeldasse neid kommunistlikeks, suletakse nad ja liikmeid kiusatakse taga. Protestistreiki aga korraldada ei ole otstarbekohane, eeskätt ühijuste ajutamisele asuda. Palgaküsimuse selgitamise otstarbel korraldatakse ajalisk koosolek 21. märtsil mis elawat osawõttu leiab.

Posti-, telegraafi- ja telefoni teenijate kutseühingu Tallinna osakonna aasta peakoosolek 3. märtsil walis juhatusse: P. Tomsoni, Böistrowi, Riiso, Kallmanni, Milleri, Freibachi ja Enofi ja rewisjonikommisjoni: Saweljew, Nilson ja Grünberg G.

Narwa Kreenholmi wabriku alammestrid nõudsid palgakõrgendust. Nõupidamisel, mis ses asjas alammestrite ametiühijuse ja wabriku walitsuse wahel oli, ei jõutud kokkuleppele ja wabriku walitus ütles kõigile töölisele üles juhtumiseks, kui alammestrid palganõudmise läbiwiimiseks streiki alustawad. Aruanhes, et ilma streigita palka ei tõsteta, kuna streigi wäljakuulutamiseks praegu aeg soodne ei ole, otjustasid alammestrid eistalgu endistel tingimistel edasi tõõtada.

Wene-Balti tehase töölised ja ametnikud palkasid kohtu teel nõudnud. Nõudmine, umbes 2 miljoni marka, rahuldud. Et tehastelt raha ei saadud, pandi warandus aresti alla, mille arwele Eesti pank palgade maksimiseks krediiti andis ja töölised selle tõttu wähemalt osa palka kätte said.

Tallinna töölise üldkoosolek 21. märtsil Priitimajas. Saal inimesi tungil täis. Kuulati ära wanemate aruanne pal-

kade töitmise nõudmise asjus ja kiideti senini astunud sammud õigeks. Tagajärjerikkamaks võitluseks töölise seisukorra parandamiseks otjustati asutada ametiühisused.

Riigi töölise palkade alammääraks wõttis erikomisjon töö-hoolekandeministeeriumis 10.500 m. — perekonna abiraha jääks siis ära.

Wabariigi walitsuse otjaste järele oleks töölise palkade alammäärad: meestöölistel 168 m. — naistöölistel 152 m. — õpilastel 88 m. — kuna tükitööde hinnad endiseks jääwad.

„Dma“ teenijate kulul wähendatakse äri wiimastel aastatel tekinud puudujääki, mis osalt direktorite lautamise tõttu kraanide lahti oleku ajal tekinud. Nüüd peab see wäike inimene, kes 4.500 kuni 8.000 m. kuus sai — nüüd ei saa nad seda enam mitte, sest juhatus wõttis igalt ühelt palka, kellest 500, kellest 2.000 marka maha, ja kellel seal juures õigust ei olnud ühes ehk teises ärielusje puutawas küsimuses kaasa rääkida — nüüd peawad need inimesed oma tööwaewaga miljonilisi wäljaminekuid katma, mis teatud määral on ometigi tekinud ärijuhust-direktorist, kes nii kui pilkiks just hiljuti 25 a. ametiühisest pühitjes. Nüüd wähendatakse direktori-palkasid juhatusje liikmetele, mis kuus kümme tuhat mehe peale kokkuhoidu tähendab, nagu üks kohalik ajaleht kirjutab. Miks ei tehtud seda minewal aastal juba, (nii kui üks see kõige wäiksema palgaline juhatuseliige wabatahtlikult olla teinud), kus ometi oleks pidanud äriiseisust ülewaade olema, miks ei liikwideeritud ladu ennem, et miljonisi wabaks saada ja wõlakoorimat wähenadata, mille protsendid üle pea kaswasid. Seda ei tehtud sellepärast, et weel katsuti päästa direktorite seisukohti, kes ministri palga said, weel seati üksikuid kabinette sisse, kellel seda enam ei olnud. Nüüd on häda käes, nüüd leitakse see inimene, kes hommiku wara kuni õhtu hiljani leititaga oli, ja kõik juhatusje jämeduse, otjate nurina ja muud ärielus ettetulewad wäärnähatused omal nahal wastu on sunnitud wõtma, ja tehakse talle uus ülalatus palga mahawõtmisega, nii kui oleks tema selles süüdi, et pähklad hinge matta ahwardawad. Kuid see palga kärpimine on weel

wäheje tähtsusega, iseloomustaw on see, et teenijatele mõista anti, et seda äri saladuseks pidada tuleks.

Tahaks näha, et „Dma“ teenijad, eriti need, kes aastaid, wõib olla algusest saadit juba „Dmas“ olnud, enam iseseiswad oleksid, endid maksma paneks, sest nemad ei ole mitte wähem ühistegelased kui direktorid, kes tihti kabineti inimesed ja seda tõelist ühistegewust endale ette kujutada ei oska ehk ei taha, kel ühistegewuspropagandast otjate massi sees aimduftki ei ole. Kui juhatus teenijate kaastööst ära ütleb, esinetagu ettepanekuga nõukogu ehk wolikogu ees, mingisugused jaatawad tagajärjed saawad ometi olema.

Sotsiaalpoliitiline kuukiri

Töö ja Terwis

Wäljaandja: Eestihaigehaigekassade Liit

Toimetaja: L. Johanson.

„Töö ja Terwis“ ülesandeks on wõidelda töölise waimlise seisukorra, tööloode ja töötingimiste, üldse sotsiaalsete olude parandamise eest, selleks toob „Töö ja Terwis“ selgitawaid kirjutusi töökaitse, töölise kinnitamise, terwishoiu, hoolekande ning teiste töölis- ja sotsiaalküsimuste üle.

Tellimise hind: aastas 120 marka, pooles a. 60 marka, weerand a. 30 mkf., ükshil nummer 10 mkf.

Tellimisi wõtawad wastu „Töö ja Terwis“ talitus — Tallinnas, Tartari tän. 15, kõik Eesti haige-kassad ja postiasutused.

Kuulutuste hinnad: 1 lhf. 2000 mkf., ½ lhf. 1000 mkf., ¼ lhf. 600 mkf. ja ⅓ lhf. 300 mkf. Teksti ees 50% kallim.

„Töö ja Terwis“ ümber koguwad kõik haige-kassade osalised ja töölised, kes iseteadlikult elust oja wõtawad.

Et „Töö ja Terwis“ on praegu kõige enam loetaw töölisleht, siis on kasulik temas ka kuulutusi avaldada.

Wäljaandja Ameerikaalise afutuste ning ettemõtete ametn. ja teenijate ühif. liidu esimees Artur Puusep. Wastutaw toimetaja Alma Ostra-Dinas. Kirjastuse o.-ü. „Täht“ trükk, Tallinnas, S. Tartu mnt. 61.